

Szini Lajos (Laji bá')

KÜSDEG NYÜSZKÖLÉSEK

Ferenc bácsi könyvet vesz

Felhőtlen égboltozat lelket nyugtató kékjéből ömlik a földre a melengető napfolyam. Színektől foltosak a falak, s üvegcsillárok prizmáján át szivárvány festődik némelyikre.

A könyvesboltban imént sepertek, s a fölkaavart porfelhő most csillogó pergetegként hullámszik. Kisfiut szolgál ki eppeg a boltos, amikor belép Feri bácsi, ditrói.

Földre szegzett tekintettel csukja be a zajtót, kampós pálcáját sarokba állítja, előre megy, s a bolt közepeátját végigkémleli a zállványokat. Pillanatok elteltével a pudli mögött nyugodtan álldogáló boltosra néz, s megszólal:

– Aggyon a Zuristen magoknak egészséget, amig élnek, s hótok után üdvességet!

– Adjon Isten – fogadja a boltos, megrázva Ferenc bácsi feléje nyujtott jobbát.

– Hát oztán ugyanbiza magok még élemednek-e ebbe a sanyaró hejzetbe? – folytatja Ferenc bácsi.

– Bizony csak kornyadozunk – válaszolja a boltos.

– Hateha! Mán a filemnek se hiszek. Hát maguk es?! Met mű gyenge pénzbejövetel mián jelenben erőst tántorgunk, s a takarodás farka es jól megruga.

– Talán túl bő essőzés volt, vagy a zegerek okoztak kárt a vetésében, Ferenc bácsi?

– No, jónapot kívánok – gunyolódik a öreg – tám magok é-nap ehejt kucorognak a bótba’, ‘sze’ bár egy csepp esső annyi se esett szénacsinalás alatt, tudhassák, esment a zegerek, hogy a súj enné meg mind, amennye vagyon, azok es ehejt ecsémékni’ a bótba ha kerengtek, me’ hezzánk későbbed látogatnak. A sujt! Kús teheccséggel valánk, ecsém, a tavaszon, abbiza, s e’ mián a gabona eppeg keves, sarju penyét semmi, tuggya, a szárazság kivette a rétek erejít.

– Sajnos munkánknak kevés hasznát élvezzük – jegyzi meg a boltos.

– Haszon?! – kiált fel a zöreg – gazdaember mely üsméri? Hasznot gazda sose lát. A napszámos, az inkább ad, azt

minden áldott este kifizetik. Szegény a gazda merőt, 'sze' saját főggyin nehéz dolog keservivel ápolt-gyámolt szemese es kiváltképp csalatkozta. Bótos?! mái nap a' boldog. Könyi munka, nagy kereset.

– Ne gondolja ám Ferenc bácsi, hogy ez így van.

– Met nem? Dejiszte! Met ahajt! Hanem maga es megakasztotta vó'na Szárhegyen azt a tartománszerű házas belsőt?!

– Édesapám vásárolta, nem én – mondja a boltos.

– Áléluja, ződfuruja, apám fujja, nem a fija – kacag fel józűien Ferenc bácsi – hát tisztelem, amig élek, tuggya-e? Annál inkább! Akkor maga ne es tátogtasson! Gyergyó egész lapályán nem vagyok ismeretes hezza fogható belsőséggel. Egy ember azon megtérülhet mindennemű részbe'.

– Gazdálkodó, aki másra nem szorul, megélhet belőle – folytatja a boltos – magamfajta embernek kevés hasznot hajt.

– Met nem fér a dolog a nyakokra. Penyét lassanként abba es belétörík a zember, kivált ha mán a nyű kezdi a nyakát rágni – szól a zőreg. – Sok bótos leszökött eddigelé es mán a pudliról s csabbotta a farát örömibe, hogy valamejik tátija bár egy ész'kos hejjet reja talált iratni, csak akiket én tudok! Dejiszte!

Uriasszony nyit a boltba:

– Megjöttek a divatlapok?

– Igen, parancsoljon – tesz eléje csomónyi lapot a boltos.

Ferenc bácsi odébb huzódik, s nyugodalmasan sodorgatja cigarettáját, miközben a zuriasszonyt figyeli.

– A fene s a sűj, hogy eccer ez'ket a cigaritapappirosokat es nem eszi meg! Ha még pappirosat se tudnak bár közeprendbélit csinálni, mi a dögre ojan böcsök? Tán a zelégetett pityókabüzü dohányokra, hanemegyeb!

– Ezek igényeimnek nem felelnek meg – szól a boltoshoz a zuriasszony – albumszerűt szeretnék, lehetőleg valódi bécsi angolt, kosztüm-, kabát-, ruha-, gyermekdivat- és fehérnemű ujdonságokkal 15-20 lejig.

– Sajnálom – hajol meg a boltos – ilyent még nem ismerk.

– A maszкура! – vigyorint a távozó uriasszony után Ferenc bácsi – igénye van, aszongya. S ehejt divatot akar a bolon', s a forinnak aszongya, hogy *lej*. Tiszta kacagság. S hez-za még ojan a zistirimplije, mind a ponkháló!... Ó, hogy a za drága Márja adna öt egymásraszökő esztendőbe ikergyerme-
ket neki takarodáskor, hadd a begyit eresztené küssé lejjebb... S még aszongya igénye van. Maga ecsém nem tuggya-e, méhejt tarcsa?

– Ferenc bácsi valamit vásárol is nálunk? – fordítja más tárgyra a beszélgetést a boltos.

– Netene! Tám maga ecsém abba csüggődött meg, hogy ehejt estig a pudliján üldögelek s füttözöm a jó melegbe, mind egy botos!? Met nekem annyi üdöm van, hogy ehejt tóccsem!? Nono! a za kérdés, hogy magok könyit tartnak-e?

– Tartja a csoda, bátyám! Elviheti kijed innen valamennyit.

– Beg főteréfás maga – mondja Ferenc bácsi – láccik, hogy szerkesztő, vaj mi, én iskolakönyit kérdek, hajja-e, nem a zurak todományát! Akiből a zonokám írást tanólhat. Met csak most kűdöm iskolába, hogy a nyócadikot a tavaszon elrugta, de ha látná ecsém, mijen eszes... Ugy álligassa mán a betükit egyiket a másik után, hogy a' nem képesse! Tuggya, vaj két versent, hogy igaz legyek, mán ennekelőtte es vettem neki ábécét, de eladta, tuggya, eldividálta a könyvejit.

– Szolgálhatunk a kívánt könyvel – szól a boltos – ugye-bár Ferenc bácsi ditrói iskolába iratja be a gyereket?

– A' nem gyermek, lejánka...Eszem, eszem...! S tám maga abba vót, hogy Gyitróból eherré Szemiklóstra kűdöm, tizenhárom kilometterre iskolába..? Mán csak ügyekezzen nálunk, amig a zottvaló iskolát es elveszik, oztán útessen pityókát, aval többet es ér, mind a mostani tanyittók todományával! Mind furt azon jó-menyen, hogy mejik ad több lénungot, a zállom-e, vaj a püspök úr? Oztán a tanyittást hát a faranc töllök megeheti!

– Öröm Ábécére van szüksége a ditrói iskolában – szól a boltos.

– Öröm...? Öröm a tüzesmenkőt! – fortyan fel a zöreg. – Nem elég, hogy a derága bornyum a havasba' a nyáron a kárément, még a lejánkára es kőcsek?!

– A könyv címe az, hogy Öröm Abc – világosítja fel a boltos.

– Magának hiszem, hogy öröm – veti oda a szót Ferenc bácsi – kivált, ha jól behuz vele!

– Nem szoktunk senkit becsapni – tiltakozik határozott hangon a boltos.

– No mán akkor elég hitván botosok – szól rosszkedvűen a zöreg – én mán tudom Istenem, hogy mindenkit behuznék, ha botos vónék.

– Egyébként is, a könyvnek szabott ára van! – kockáztatja meg a boltos.

– Jó, no! Hát mutasson sza egy ojan izé ábécét, hadd lám a szabott árát.

– Tessék! – adja át a boltos a könyvet – rajta a zára is: 20 lej.

– Ott mind lehet reja nyomtatva, ha nem hagy ki belőle – hunyorít Ferenc bácsi. – Husz pengő-forin', Urísten! Jó világba két viselő csidmát vettem réta!

– De a régi, a' pengett – kottyantja el magát a tanuló, aki eddig Ferenc bácsi szavait hallgatta áhitattal.

– Mija, mija...? Tám itt tanyászol te es?! – fordul hátra a zöreg. – Jó, hogy nyivutsz, met még azt tudom, hogy egy szeszle hurut ahajt a csidmám sorkán... Hát szójj nekik, hogy csinájjanak ojan pénzt, aki peng es. Egyebaránt ne bőcsköggy, kivált ha emberek közt filelsz, met egy hoppra megsiritlek!

Kezébe veszi most a könyvet Ferenc bácsi, lassan lapozza, miközben képen akad meg a szeme.

– Ez a lejánka es – tartja a könyvet a boltos orra alá – valóssággal egy félkótya ábrázolattya. Hanem métt tartaná ilyen bódogtalan' magát?

– A könyv írója akarattal tarkította képekkel abébéjét – magyaráz a boltos – cz a legujabb, ugynevezett szemléltető módszer.

– Má’ merőbe hejtelen módszer – nevet gunyosan Ferenc bácsi – ‘sze’ akinek filet adott a Zisten a hallásra, a’ ha nem süket megérti a betüt, s akkor métt ijen rusnya képet nyomtatni eherré?...! Tiszta hibázás!

A boltosnak nem jut eszébe megfelelő válasz, hallgat.

– Oztán a’, hogy husz pengő, mé’hejt vagyon réta? -firtatja a zöreg.

– Itt a könyv tábláján – mutatja a boltos.

– S maga ecsém eszerént hát ezt a könyvit csakugyan husz pengőre tarcsa? – néz fel Ferenc bácsi.

– Husz lej a zára – ismétli a boltos.

– Netene! Hát tuggya-e, hogy én mit mondok?! – kezd alkudni a zöreg, miközben pénztárcájában kotorász. – Én csak aszondom, hogy ehejt van, ne, tiz pengő forint, várjon sza, maga tizétt, ugyes tudom én, hogy futva ide aggya. Hát csak egy szóba legyünk, ezétt.

– Husz lej a könyv ára, Ferenc bácsi! Ebből egy banit sem engedhetek.

– Ki monta, hogy egy piculát engeggyen el?! Monta a bükkütüz. Tiz pengőt enged el ecsém, tiz pengőt, ‘sze’ én tudatos vagyok abba részbe, hogy maga elébb tempózik küssé.

– Szabott ára van a könyvnek, Ferenc bátyám – szól idegesen a boltos.

– Ugyanbiza! – nevet a zöreg – tám Gerő uréknitt vót inas? Gyertyaszentelőkor es hát bé hezzok, s hát elé Péter urfi egy keszkenyőt, tuggya-e, s mán megalkuszom negyvenbe, s ki Gerő úr, s aszongya kilencven, s aval ott én, s hát utánnam, s meg a pijac közepin, s vissza ingemet. No mit igyir? Tízet, montam, s huszonötbe nem ide adá-e nekem? De csak nekem, met üsmer!

– Ez nem singes bolt.

– A fenyét! Mán ecsém akkor d’rék egy legén! Láccik, hogy a zapja tarcsa el, a naccsás úr. Hogy ingyen árujja a más portékáját! Ezt se eszlelem eddig suhutt!

– Ferenc bátyám – szól a boltos, és megtörli verejtékező homlokát – mi bizonyos százalékot kapunk a könyvek árából.

– No, ezt se hallám eddigelé! S ecsém engem tanyitt – hunyorít ravaszon a zöreg. – ‘Szé’ tá’ magoknak se ment el a szép eszek? Eppeg!

– Ebből a zábécés könyvből például husz százalékot kapok én, azaz négy lejt.

– Igaz beszéd, szeretem! S tisztelem a szaváétt! Hát akkor vigon kihagy két pengőt ugye, no – szól derült arccal Ferenc bácsi – két pengő tiszta haszon, azétt, hogy ebbe a hejbe üldögél, s hezza dolog né’kül, eppeg elég magának. Anna-kelőtte negy kupa igaz bort attak két pengőétt.

A boltos már nem verejtékezik, ideges csupán, s ezért törülgeti homlokát.

– Ne, itt van még nyóc pengő – kapar elő tárcájából négy két lejest Ferenc bácsi – ne mongya oztán, hogy ingyen attak nekem. Üsse fel no! Tizennyóc, utussó ára!

A boltos berohan a raktárhelyiségbe, becsapja annak ajtaját, s fáradtan ül egy székre. Ferenc bácsi percekig néz utánna szótlan, majd sarokbaállított pálcáját baljába fogja, sapkáján pálcájával igazit egyet, s jobbán nyugtatott fejét ide-oda bólogatva szól – jó hangosan – elmenőben:

– Ó, be szeretemember, Uristen, maga es! Este belédugom, s reggel veszem ki!

Álózsi tóti a züdőt

Nagybó'dogaszonkor esztendeje tót, hogy tizennégy ől fát rejasózék Bélborba' Salamonra, arra a lipinkajárásu botosra. Igaz, észkos herről szállítottam, de el lehet azétt tüzelni, kivált jó száraz léccel. S hajjanak csudát, mái szen' napig még merőt kúdi a zárát Salamon, a döcögő.

– Méges disznyóság! – mondom tennap a zasszonnak – a kolozsvárijak es me'kötték magokat, nem fizetnek, Salamon se kúdi a pénzt, ha így tart, meg kell indujjak templomra gyűteni.

– Hát mit bódogtalanodik? – feleli Ámáli – ott a sok üdvég Szemiklóson, ugysincs dógok, csak futkorásznak a zuton, s csak koslatnak bé s ki a bírósághoz, pereltesse bé valamjikkel, nem halhatunk éhen miánnok.

– Jól beszéllesz – hagyám reja – s irok es ebbe hejibe Baláznak a Salamon ügyibe. A kolozsvárijakot még elhagyom, hadd lám mit eszelnek ki nagy furfangosan, de mán Salamonra rejatót a züdő, s ejisze eddigelé mán mind el es tüzelte a fájin bikkfámot.

Meg es megíráam magyarul Baláznak a levelt, s meghagyám, hogy ne kucsérojzon sokat bé s ki Bélborba, hanem vigye minnyát a végrehajtót, s foglaltajson a döcögő életin.

Ennekutánna fel a csidmáimot, s mondom Ámálinak, kisirülök a levellel aharré a nagy állomásra, met ha a barassaji postán találom bétenni a peléládikóba, husvétra se ér Szemiklóstra a meghatalmazás.

– Jó, jó – szomorodik el Ámáli – oztán onnét még kerengjen el valamerre.

– Ne fé' szüvem, met ha küssé megkésnem es, nem fejerénp mián leszen.

– Ó, ne üjze a zeszit – aszongya – szégyelhetné magát.

– Én-e? Én hogyne, te, é'nap egyebet se csinálók!

Evel otthagytam a konyhába, s a kapun ki. A zállomáson annyin vótak, nem képesse. Elig lehetett a peléládikóhoz tojulni, akibe a levelt vetik.

– Tám választásra mennyen ez a tenger ember? – fogám meg egy vasutas ujjosát.

– Lászé, lászé – valami ijent monda, s bé serényen egy rácsos ajtón a bolon’.

– Meglehet, ugy hitták régecske, László – mérgelődém, hogy esztergán sapkámát küjjebb taszittám – ‘sze’ én csak teréfából kérdém.

Akkor veszem észre, hogy Bajkó Álózszi furujás, remetei ahajt kereng a sinck mentin.

Megtiszteltem vóna, hogy megkérgyem, métt fárada Barrassóba, de mijóta kehes csitkajával a parajdi vásáron béhuzza, semmiletteképpen nem szenvedhetem ökemit.

Azért mán megállapodám ehejt, lám, Álózszi mibe jó-menyen?

Hát megfog ökeme egy vasutast, s aszongya annak:

– Tes’vér! A za vonat, amejik most ére bé, honnót jövc?

– Nagyváradról! – felelé a vasutas.

– Ugye? – morrogá Álózszi.

Esment a másfelől suvada bé egy vonat, hát Álózszi oda a vasutashoz nagy böcsön:

– Hát e’, ez a küs mozdonos, merről jöve bé?

– E’ Háromszékről – monta meg a vasutas.

– É! ha mán azokni es jár vonat – hatta reja Álózszi.

– Hanemegyeb megtémejedett szegén – állapítám meg.

Hej, de bérityen egy vonat két mozdonnal, de gyönyörű kucsikkal. Álózszi futva mene a vasutashoz ecceribe.

– Tes’vér – firtassa – ez mejik vonat?

– Ez a pesti gyorsvonat – felelé a vasutas, de mán vettem észre, hogy eszi a méreg.

– Ó, bó’dog Márja – repckede Álózszi – ha mán Pes’ről es béeresztik. D’rék emberek méges!

Hát tulfelől nagy leptibe még bésirüle egy vonat, két mozdonnal ez es.

Álózszi pillanatra hezzasuvatt a vasutashoz.

– Oztán e’ mé herről eregele ide? – tudakolá.

A vasutast megcsapá a leb.

– Mongya meg má', a Jédusra kérem, **kijed** hova a rossz-nyavájába kíván utazni, hogy tegyem fel arra a vonatra?! – kiá'ta reja.

– Netenc! – szólla nyugutton Álózsi – nem kívánná-e tunni? Azt én nem kérdem magától, met az ugyes csak este-felé indul, s én üdejibe reja kucorodom. En ehejt ecsém csak tőtöm estig a züdöt, érti-e?

A vasutas evcl bé egy ajtón, s bérityenté ugy maga után, hogy két ablakszem kitörött. Én es eregelék kifelé.

Álózsi szegén': hanemegyeb csakugyan megfűdült.